

Årsrapport
Prosjekt Ung Ut – sammen om tilbakeføring
1. juni 2013 – 31.mai 2014

Ung Ut -Et samarbeidsprosjekt mellom

Arbeid og velferdsdirektoratet, Utlendingsdirektoratet, Politidirektoratet, Integrerings-og mangfoldsdirektoratet, Helsedirektoratet, Barne,-ungdoms,- og familiedirektoratet, Fylkesmannen i Hordaland, Husbanken og Kriminalomsorgsdirektoratet

Innholdsfortegnelse

<i>1 Om prosjekt Ung Ut</i>	s.4
1.1 Bakgrunn	s.4
1.2 Mål og målgruppe	s.4
1.3 Organisering	s.4
1.4 Aktiviteter i arbeids og styringsgruppen	s.5
<i>2 Parallele delprosjekter</i>	s.5
2.1 Fokusavdeling i Oslo fengsel	s.6
2.1.1 Kartlegging om boligsituasjon ved løslatelse	s.7
2.1.2 Mål for fokusavdelingen	s.7
2.1.3 Trekantsamtaler, verktøy for systematisk veiledning	s.8
2.1.4 Erfaringer så langt	s.8
2.2 Pilotprosjekt Returrådgiver i fengsel	s.9
2.2.1 Bakgrunn	s.9
2.2.2 Målsetninger for Pilotprosjekt Returrådgiver i fengsel	s.10
2.2.3 Foreløpige resultater– kompetanseheving	s.10
2.2.4 Foreløpige resultater – utvikling av samarbeidsformer	s.10
2.2.5 Bruk av Skype	s.10
2.3 Dialogverksted i fengsel	s.11
2.3.1 Bakgrunn	s.11
2.3.2 Om dialogverksted	s.11
2.3.3 Samarbeid og organisering	s.11
2.3.4 Gjennomføring og evaluering	s.12
2.3.5 Erfaring og videre planer	s.12
2.4 Samarbeidsforsøk med bydel Gamle Oslo og politiet på Grønland	s.13
2.4.1 Bakgrunn	s.13
2.4.2 Bakgrunnsinformasjon om politiets rolle 18-22	s.13
2.4.3 Bakgrunnsinformasjon om barnevernets rolle 18 -22	s.14
2.4.4 Kartlegging, oppfølging fra barnevern etter 18 år	s.14
2.4.5 Organisering av samarbeidsforsøket	s.14
2.4.6 Avtale om samarbeid	s.15

2.4.7 Mål, hensikt og erfaringer så langt	s.15
3 Tiltak for kompetanseheving om utenlandske innsatte	s.16
3.1 Nakmi-kurs	s.16
3.2 Kursdager for betjenter i utvalgte avdelinger	
3.3 Kompetansepåfyll til andre avdelinger i Oslo fengsel	s.17
3.4 Informasjon til interne samarbeidspartnere	s.17
3.5 Trekantsamtaler – veiledning i enkeltsaker	s.18
3.6 Kompetanseheving i kriminalomsorgen utover Oslo fengsel	s.18
4 Tiltak for å bedre samarbeidsstrukturer	s.18
4.1. Deltakelse i prosjektgruppe samarbeid skole/arbeidsdrift	s.18
4.2 Studieturer	s.18
4.3 Samarbeidsavtale med Kuben og Etterstad videregående skoler	s.19
4.4 Samarbeid med UDI-prosjekt ” Samhandling og sikkerhet i mottak”	s.19
5. Tiltak for informasjonsutveksling med samarbeidspartnere	
5.1 Deltakelse i Saltonettverket	s.19
5.2 Samarbeidsavtaler – møter med fengselet	s.20
5.3 Returrådgiver-prosjekt	s.20
5.4 KoRus	s.20
5.5 Uteseksjonen	s.20
5.6 Stovner politi fagkonsulent	s.20
5.7 Kriminalomsorgens kompetanseløft på Krus	s.20
6. Kompetanseutvikling og bakgrunns litteratur	s.21
6.1 Kurs	s.21
6.2 Faglitteratur	s.21
6.3 Rapporter	s.21
7. Sammendrag	s.22
8. Veien videre	s.24
Vedlegg:	
Oversikt over Utgifter i Ung Ut for hele prosjektperioden	s.25

1. Om Prosjekt Ung Ut

1.1 Bakgrunn og hensikt

Prosjektet Ung Ut er igangsatt etter initiativ fra ”Nettverket for velferdsdirektoratene” og er et samarbeid mellom 9 ulike aktører. Disse aktørene har inngått avtale om delfinansiering av Ung Ut prosjektet.

Arbeids- og velferdsdirektoratet	Husbanken
Helsedirektoratet	Fylkesmannen i Hordaland
Barne-, ungdoms og familiedirektoratet	Politidirektoratet
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet	Utlendingsdirektoratet
Kriminalomsorgsdirektoratet	

Fra prosjektbeskrivelsen:

..Varetektsinnsatte og utenlandske innsatte er lite omtalt i tilbakeføringsgarantien. Det ansees nå som nødvendig å etablere et prosjekt som kan se hvordan tilbakeføringsgarantien kan være en garanti også for denne gruppe. Vi har lite informasjon og kunnskap om gruppen og det er nødvendig å øke kompetansen og samarbeidsrutinene for denne gruppen.

Målet er å sikre varetektsinnsatte et helhetlig og koordinert tilbud internt og eksternt, som legger til rette for en trygg og forutsigbar tilbakeføring til samfunnet.

...Formålet er å lage plan for et prosjekt rettet mot varetektsinnsatte i Oslo fengsel med spesielt fokus på de utenlandske varetektsinnsatte.

1.2 Mål og målgruppe

Målgruppen er varetektsinnsatte, som enten løslates fra varetekt eller overføres på dom, mellom 18-25 år uavhengig av statsborgerskap.

Mål

*Alle som løslates fra Oslo fengsel skal være sikret nødvendig oppfølging enten i Norge eller i hjemlandet.

*Øke kompetansen i fengselet om utenlandske innsatte

*Kunnskapsoverføring om varetektsinnsatte til ansatte i kriminalomsorgen og samarbeidspartnere.

*Bidra til konstruktivt samarbeid med samarbeidsaktørene om denne gruppen innsatte

*Etablere samarbeidsrutiner

I tillegg vil det være fokus på å ruste innsatte til en tilværelse etter fengsel, i Norge eller hjemland, samt redusere skadevirkning av fengselsoppholdet.

1.3 Organisering

Prosjektleder er Oslo fengsel ved inspektør for fagavdelingen, Kristina Læg Reid.

En heltidsstilling som prosjektmedarbeider, Siv Gaarder.

Tilbakeføringskoordinator Kristin Sandal, Oslo fengsel, er dedikert inn i prosjektet med 20% av sin stilling.

Arbeidsgruppen består forøvrig av:

Hege Kongerud, rådgiver for metode og innhold i Kriminalomsorgen Region Øst.

Seniorrådgiver Betty Lind i Kriminalomsorgsdirektoratet (tidligere KSF).

Pål Grav, Oslo kommune, Uteseksjonen.

Fra og med 1. mai 14 går inspektør Læg Reid over i annen stilling. Tilbakeføringskoordinator Sandal fungerer som prosjektleder inntil tilsetting i inspektørstillingen.

Styringsgruppen i prosjektet består av representanter fra alle de samarbeidende direktoratene/etatene.

1.4 Aktiviteter i arbeids – og styringsgruppen

Prosjektet hadde oppstart den 22. mai 2013 da prosjektmedarbeider tiltrådte sin stilling.

I løpet av prosjektperioden har det vært gjennomført 3 møter i styringsgruppen og 6 møter i arbeidsgruppen

Prosjektmedarbeider har hatt møte med prosjektleder og tilbakeføringskoordinator ca en gang hver 14 dag gjennom prosjektperioden.

Arbeidsgruppen gjennomførte en studietur til København på høsten i 2013. Besøk på Vestre fengsel for informasjon og omvisning. Spesiell informasjon om ”Prosjekt over muren” og om hvordan de organiserer sitt arbeid for tilbakeføring overfor unge varetektsinnsatte. (JUVU – jobb og utdanning for varetæktsfængslede unge)

2. Parallele delprosjekter

Ung Ut må rette fokus i flere retninger for å favne målsetningene i prosjektet.

Hovedoverskriften er tilbakeføring av varetektsinnsatte. Ny kunnskap og praksis rundt utenlandske innsatte har fått en svært viktig plass i prosjektet. Bakteppet er målgruppen unge innsatte.

Da det er ulike mål å jobbe mot er det mange parallelle prosesser i gang på samme tid. Noen av disse prosessene bærer preg av å være pilot-arbeid, og det har vært hensiktsmessig å organisere disse som delprosjekter under paraplyen Ung Ut.

Delprosjektene Ung Ut har satt i gang er:

- Fokusavdelinger - for å styrke det systematiske tilbakeføringsarbeidet i Oslo fengsel.
- Pilotprosjekt Returrådgiver i fengsel – som skal bringe ny kunnskap, praksis og samarbeid rundt utenlandske innsatte

- Dialogverksted – som skal bidra til integrering og ny kunnskap og praksis rundt unge innsatte med minoritetsbakgrunn
- Samarbeidsforsøk med Salto, bydel Gamle Oslo og Politiet – for å synliggjøre problematikk og prøve ut ny praksis rundt varetektsinnsatte. Samtidig ønsker man å se på mulighet for å styrke samarbeid med barnevernet for aldersgruppen 18 -22 år.

Etter at disse fire delprosjektene er beskrevet følger andre målrettede tiltak Ung Ut har gjennomført i prosjektperioden

2.1 Fokusavdeling i Oslo fengsel

Bakgrunn

Oslo fengsel har 392 innsatte, hvorav opptil 300 til enhver tid i varetekt. Sittetiden er fra et par døgn til over år. Svært mange løslates innen 3 mnd etter innsettelse.

Svært mange av løslatelsene skjer uforutsigbart. Politiet kan, og skal, løslate innsatte når som helst i varetektsperioden dersom grunnlaget for varetekten ikke lenger er tilstede. Det er derfor vanlig at innsatte får beskjed om løslatelse få timer i forkant.

Ung Ut gjorde en kartlegging av alle innsatte i målgruppen som ble løslatt over en periode på 6 uker. Kartleggingen viste at de aller fleste ble løslatt ”uten forvarsel”, og de aller fleste av disse hadde ikke noe dokumentert møte med kontaktbetjent eller hjelpeapparatet.

Det er svært bekymringsfullt at unge innsatte slippes ut av fengsel uten en kjent plan for bosted og livsgrunnlag. Det er lett å tenke at dette kan være en sikker oppskrift på raskt tilbakefall.

Det er Ung Ut sitt mål å sikre at alle unge som løslates fra Oslo fengsel har en plan for det viktigste som bolig og livsgrunnlag, samt en kontaktperson i hjelpeapparatet ved løslatelse. Med høyt trykk på gjennomstrømningen av innsatte, og kort og uforutsigbar sittedid er dette en utfordring.

Det krever bedre rutiner og mer systematikk rundt tilbakeføringsarbeidet.

Ung Ut har valgt å styrke tilbakeføringsarbeidet ved to fokusavdelinger i første omgang. Vi ønsker å finne enkle og gode rutiner som kan overføres andre avdelinger.

Ung Ut ønsker samtidig å bruke fokusavdelingene å prøve ut systematisk tilbakeføringsarbeid overfor utenlandske innsatte.

2.1.1 Kartlegging av boligsituasjon ved løslatelse for innsatte i målgruppen over en 6 ukers periode.

35 løslatte totalt. 7 fra dom, resten fra varetekt.

De fleste varetektsinnsatte ble løslatt på kort varsel, og uavhengig av fengslingsmøtene. 28 av 35 hadde sittet 3 mnd eller mindre.

22 utenlandske statsborgere

11 sannsynligvis uttransportert

8 med ukjent bosted

1 til egen bolig

1 hentet til asylmottak

1 sannsynligvis hos foreldre

13 norske

8 mest sannsynlig bo hos foreldre

2 med ukjent bosted

2 til rusbehandling, 1 til tvunget psykisk helsevern.

■ Sittetid:

■ Over ett år: 2

■ 6mnd- 1 år: 3

■ 3-6 mnd: 2

■ 1-3 mnd: 17

■ 1 uke-1 mnd: 5

■ 1 uke eller mindre: 6

De 7 som ble løslatt fra dom hadde alle en dokumentert plan for løslatelsen.

28 av de totalt 35 innsatt i kartleggingen hadde sittetid 3 mnd eller mindre.

Ingen av disse hadde dokumentert oppfølging av kontaktbetjent eller kontakt med hjelpeapparatet ute.

Med andre ord hadde ikke fengselet gjort noe med tanke på tilbakeføring for 80 % av de løslatte i målgruppen.

Dette illustrerer problematikk rundt varetekt.

- Uforutsigbar løslatelse, løslatelse på svært kort varsel, kort sittetid
- Fengselet mangler rutiner for å fange opp denne gruppen innsatte.

2.1.2 Mål for fokusavdelingene

For å styrke det systematiske tilbakeføringsarbeidet i Oslo fengsel har Ung Ut valgt å begynne med to avdelinger. I disse avdelingene er det 54 innsatte og ca 20 faste tjenestemenn. Avdelingene er knyttet til skolen, og har derfor stor representasjon av unge innsatte.

Arbeidet på avdelingene ble startet ved et heldagsmøte den 10 des. 2013, og rutinene ble igangsatt fra 1. januar 2014.

Samarbeidende parter i delprosjektet ”fokusavdeling” er Ung Ut ved prosjektleder og prosjektmedarbeider, tilbakeføringskoordinator, avdelingsleder, sosialkonsulent og dagbetjent.

Mål:

- Alle innsatte i Ung Uts målgruppe skal innen 3 uker etter innkomst på avdeling ha samtale med sin kontaktbetjent om fremtidsplan.
- Alle innsatte i Ung Uts målgruppe skal få trekantsamtale med sin kontaktbetjent og sosialkonsulent eller Ung Ut v/ prosjektmedarbeider.

Sosialkonsulent deltar når det er innsatte som skal tilbakeføres til Norge, Ung Ut deltar når det er utenlandske statsborgere som sannsynligvis ikke skal tilbakeføres til Norge.

- Mål for innsatte som tilbakeføres til Norge: Ta kontakt med eller etablere ansvarsgruppe samt gjennomføre ett eller flere ansvarsgruppemøter i fengselet.
- Mål for innsatte som ikke skal tilbakeføres til Norge: Avklare oppholdsstatus, skape mest mulig forutsigbarhet med hensyn til hjemreise eller uttransport. Innsatte skal i størst mulig grad forberede fremtid i hjemlandet. Koble innsatte på tilbud i fengsel som kan komme til nytte i hjemland.

2.1.3 Om trekantsamtaler - verktøy for systematisk veiledning av kontaktbetjenter

Trekantsamtaler er et etablert begrep i Oslo fengsel. Det er samtale mellom innsatte, kontaktbetjent og sosialkonsulent.

I Oslo fengsel er det kontaktbetjenten som er ansvarlig for oversikt og fremdrift i tilbakeføringsprosessen. Trekantsamtalene skal sikre at kontaktbetjenten får veiledning og at arbeidet kvalitetssikres.

Ung Ut ønsker å utvikle en metode for systematisk tilbakeføringsarbeid også for utenlandske statsborgere. Trekantsamtaler med utenlandske innsatte i målgruppen er et godt virkemiddel for å kartlegge behov for videre innsats.

Om fremtidsplan: Oslo fengsel har valgt å bruke en svært forenklet form for ”fremtidsplan”. Den har mer en form for kartleggingsverktøy. Den sikrer at viktig informasjon som omhandler tilbakeføring registreres i kriminalomsorgens datasystem, og den er grunnlag for en prosess med innsatte.

2.1.4 Erfaringer så langt.

Det har vært en utfordring å få til systematiske trekantsamtaler. Kontaktbetjenter har mange rutineoppgaver og lite mulighet til å være borte fra avdeling i særlig grad. I tillegg kan betjenter på kort varsel omdisponeres til andre avdelinger / oppgaver. Det er ikke samtalerom eller egnede lokaler i umiddelbar nærhet til avdelingen.

En løsning er å legge avtalte trekantsamtaler til overlappingstiden når det er mange betjenter på vakt, eller avtale med dagbetjent slik at denne overtar for kontaktbetjenten i avdelingstjenesten.

Det er svært viktig at rutinen forankres hos leder. Dersom det ikke signaliseres tydelig at tilbakeføringsarbeid er en prioritert oppgave i avdelingen, kan systematiske trekantsamtaler raskt bli nedprioritert i forhold til andre oppgaver.

Språk er en hindring i forhold til noen av de utenlandske innsatte. Dersom ikke innsatte er mulig å kommunisere med på engelsk/norsk har trekantsamtale utgått. I de tilfellene har Ung Ut og kontaktbetjent likevel drøftet saken, og for eksempel tatt kontakt med politi/PU for å skape forutsigbarhet i prosess rundt uttransport.

2.2 Pilotprosjekt Returrådgiver i fengsel

2.2.1 Bakgrunn

Etter møte mellom Ung Ut og UDI v/ ved retur og mottaksavdelingen så man potensialet for samarbeid om et prosjekt med returrådgiver i fengsel.

Ung Ut søkte midler fra UDI sin tilskuddsordning for ”retur og tilbakevendingstiltak og -prosjekter.”

Søknaden ble sendt i juli 2013 og ble innvilget i august for 5 mnds drift.

Utlysning og ansettelsesprosess pågikk fram til november 2013

Lars Martin Ørseng tiltrådte stillingen som returrådgiver 1. januar 2014.

Søknad om forlengelse av prosjektet ble innvilget i februar 14, og sikrer drift i pilotprosjektet ut 2014.

I Oslo fengsel er det 392 innsatte hvorav ca 220 utenlandske statsborgere.

50 -60 ulike nasjonaliteter

- *Fengselet har ikke oversikt på oppholdsstatus for innsatte før evt utvisingsvedtak foreligger*
- *Fengselet har ikke oversikt på hvor mange utlendinger som løslates uten lovlig opphold i Norge.*
- *Fengselet har lite systematisert kompetanse om utlendingsfeltet*
- *Fengselet har i liten grad systematisert samarbeid med utlendingsforvaltningen med unntak av utvisingssaker og soningsoverføringer.*

På landsbasis er det ca 16000 registrerte asylsøkere. 5000 av dem er asylsøkere med avslag og utreiseplikt som fortsatt bor i asylmottak. Mange av disse blir i Norge i flere år etter avslaget.

I tillegg er det antakelig et stort antall ulovlige migranter som UDI ikke har oversikt over.

- *UDI har spesielt fokus på å få ned tallet på lengeværende asylsøkere uten lovlig opphold. Som ledd i dette er det utviklet en samtaleguide for returmotiverende samtaler i asylmottak. Denne er kalt ”Veien videre”.*
- *UDI ønsker å nå ut med returmotiverende tiltak overfor flere enn dem man treffer på asylmottak.*

Returrådgiverprosjektet har en gjensidig nytteverdi for UDI og kriminalomsorgen.

UDI ser at det kan være muligheter i fengsel å nå personer uten lovlig opphold i Norge som de ellers har problemer med å få kontakt med.

Ung Ut ser at kriminalomsorgen trenger kompetanse om utenlandske innsatte og om utlendingsforvaltning – Videre at det trengs et bedre samarbeid mellom kriminalomsorg og utlendingsforvaltningen

Prosjektet er godt forankret både i UDI og i Oslo fengsel.

I Oslo fengsel er returrådgiver, inspektør, tilbakeføringskoordinator og Ung Ut i tett samarbeid rundt prosjektet

2.2.2. Målsetninger for Pilotprosjekt Returrådgiver i fengsel

- Returrådgiver skal gjennomføre returmotiverende samtaler og ut fra sine erfaringer utarbeide MI (Motiverende Intervju) basert samtaleguide tilpasset fengsel. Guiden skal ta utgangspunkt i en allerede utviklet samtaleguide til bruk i asylmottak – kalt ”veien videre”.
- Returrådgiver skal bidra med kompetanseheving i fengselet om utenlandske innsatte
- Det er et mål at prosjektet fører til at vi får på plass bedre samarbeidsformer mellom kriminalomsorgen og utlendingsforvaltningen (UDI /PU)

2.2.3 Foreløpige resultater - Kompetanseutvikling

- Returrådgiver har hatt undervisning for betjenter og for interne samarbeidspartnere ved flere anledninger og skal sammen med Ung Ut lage plan for videre kompetanseutvikling i fengselet.
- Returrådgiver og Ung Ut skal ha foredrag på årlig konferanse om utenlandske innsatte som KRUS (Kriminalomsorgens Utdanningssenter) arrangerer i juni.
- Returrådgiver er engasjert til undervisning på grunnutdanningen ved KRUS.

2.2.4 Foreløpige resultater – Utvikling av samarbeidsformer :

- Det er etablert referansegruppe rundt prosjektet med deltakere fra UDI, PU, politiet, KRUS, Kongsvinger fengsel og Oslo fengsel. Referansegruppen legger til rette for kompetanseoverføring og bidrar til økt tverretattlig samarbeid.
- Returrådgiver har etablert godt samarbeid med kontaktpersoner i Politiets Utlendingsenhet, UDI og Oslo politidistrikt v/utlendingsavsnittet.

2.2.5 Bruk av Skype i returmotiverende arbeid

Oslo fengsel har lagt til rette for bruk av Skype. Dette er nytt i kriminalomsorgen og reglene rundt bruken er under stadig evaluering.

Returrådgiver har fått klarsignal til å bruke Skype når han vurderer det som hensiktsmessig i arbeidet med å motivere innsatte til hjemreise. Det kan være et sterkt og viktig virkemiddel at innsatte får kommunisere på denne måten med sin familie i hjemlandet. Det har vært positive erfaringer med bruken så langt.

2.3 Dialogverksted i fengsel

2.3.1 Bakgrunn

IMDi representant i styringsgruppen tok initiativ til samarbeid med Ung Ut om et forsøk med dialogverksted i fengsel.

2.3.2 Om Dialogverksted

*IMDi har siden 2009 hatt minoritetsrådgivere i videregående skoler med mer enn 20% elever med minoritetsbakgrunn.
Et integreringstiltak som er prøvd ut i videregående skole er "dialogverksted"-samtalegrupper for unge menn med bakgrunn fra patriarkalske kulturer*

Om Dialogverksted:(kilde: Omar Drammeh – minoritetsrådgiver)

- Styrke evne og kompetanse til å håndtere konflikter gjennom dialog og positiv kommunikasjon.
- Øke bevisstheten om samfunnsrelaterte spørsmål som menneskerettigheter, likestilling, kjønnsroller og vold i nære relasjoner.
- Styrke selvbilde og selvaktelse, empowerment, ved at de blir bedre kjent med sine følelser og behov i vanskelige situasjoner og øke deltakernes bevissthet og selvinnsett rundt det å leve sammen i et flerkulturelt samfunn.

Vi forventer de kommunikative og sosiale ferdighetene deltakerne får gjennom å være med i dialogverkstedet vil gi dem verktøy for positiv konflikthåndtering, modning og vekst. Forhåpentligvis vil dialogverkstedet bli en arena for å dekke grunnleggende allmenmenneskelige behov som anerkjennelse, tilhørighet og identitet. Vi vet at en god del unge gutter sliter med å snakke om tankene og følelsene sine, og opplegget har også forventning om å støtte dem og gi dem trygghet til å håndtere bekymringer.

Metode

For å utvikle seg som menneske, trenger ungdommen å oppdage seg selv – og hvilket forhold han står i både til seg selv, til det han lærer og til verden omkring. Opplæringen blir ledet ut fra en helhetspedagogikk, med sikte på å lære positiv kommunikasjon og fredelig konflikthåndtering. Opplæringen tar utgangspunkt i verkstedmetodikk, med vekt på dialog og refleksjon.

Tema

Blant annet følgende tema blir diskutert.

- 1, Demokrati og dialog
2. Konflikt/konflikthåndtering. Non-violent Communication
3. Kultur, Samfunn og individ
4. Retten til selvbestemt liv: æres relatert vold, vold i nære relasjoner
5. Gutter/ menn som endringsagenter
6. Familiens mange roller: tradisjonsbaserte og moderne samfunn.
7. kjønn, likhet og autonomi

2.3.3 Samarbeid og organisering

IMDi har bidratt med å "låne ut" minoritetsrådgiver fra Kuben videregående skole- Omar Drammeh til gjennomføring av Dialogverksted i Oslo fengsel

Ung Ut ønsker å sikre at kompetanse overføres til fengselet og har frikjøpt en betjent fra ”fokusavdeling” som co-gruppeleder i samtalegruppene.

Ung Ut inviterte Grønland Voksenopplæring med i samarbeidet. IMDi har et etablert samarbeid med utdanningsetaten for øvrig og vi ser det som hensiktsmessig å følge denne modellen også i fengsel.

Dialogverksted i fengsel har vært et godt samarbeid mellom minoritetsrådgiver, Grønland voksenopplæring, avdelingsleder for fokusavdeling, frikjøpt betjent, tilbakeføringskoordinator og UngUt.

2.3.4 Gjennomføring og evaluering

På grunn av uforutsigbarhet mht løslatelser og flyttinger måtte gjennomføringen av samtalegruppen intensiveres i størst mulig grad. Gjennomføringstiden ble satt til 3 uker, med 3 samlinger pr. uke.

Første dialogverksted ble gjennomført i løpet av uke 5, 6 og 7 i 2014.

Rapport fra gjennomføringen er tilgjengelig.

Neste dialogverksted er planlagt gjennomført i løpet av uke 21, 22 og 23.

Forut for gjennomføringene var det flere planleggingsmøter for å sikre god organisering

Evalueringssmøte etter hver gjennomføring hvor alle samarbeidende parter, i tillegg til styringsgruppens representant fra IMDi er til stede.

2.3.5 Erfaringer og videre planer

Første gjennomføring av dialogverksted var vellykket både med hensyn til den praktiske organiseringen og til innholdet i samtalegruppene.

Innsatte viste engasjement, viktige tema ble diskutert og det er grunn til å tro at samtalene bidro til bevisstgjøring og holdningsdannelse.

Både co-gruppeleder og innsatte til dialogverksted ble rekruttert fra ”fokusavdeling” som er nært knyttet til skolen. En gevinst ved nært samarbeid mellom skolen og avdeling er at tema på samlingene kan følges opp både av lærere i undervisning og av betjentene på avdeling.

Ung Ut ønsker å initiere videreføring av dialogverksted i Oslo fengsel. Det kan tenkes flere måter å gjøre dette på, men det mest ønskelige er å få til en videreføring av samarbeidet med Imdi/ minoritetsrådgiver. Det foreligger en samarbeidsavtale mellom Grønland voksenopplæring og Kuben videregående skole. En mulighet kan være om ”utlån” av minoritetsrådgiver kan inkluderes i denne avtalen.

2.4 Samarbeidsforsøk med bydel Gamle Oslo, SaLTo og Politi for målgruppen 18 – 22 år.

2.4.1 Bakgrunn

Statistikk om unge gjengangere de siste 5 år viser nedgang i kriminalitet for ungdom under 18 år. Samtidig ser man at det på personnivå er en kraftig økning i den kriminelle aktiviteten mellom 18 og 23 års alder. SaLTo (Sammen lager vi trygt Oslo) har utvidet sin målgruppe opp til 23 år. Satsning på denne gruppen er et tiltak i SaLTos handlingsplan 2014 -2017. Blant annet har bydelene Gamle Oslo og Søndre Nordstrand fått midler fra SaLTo til å styrke forebyggende arbeid for 18-22 åringene.

Bedre samarbeid med fengsel om målgruppen 18-22 er et eget tiltak i SaLTos handlingsplan. Oslo fengsel og prosjekt Ung Ut er spesielt nevnt.

2.4.2. Bakgrunnsinformasjon om politiets rolle for aldersgruppen 18 -22

Politiet har gode rutiner for forebyggende arbeid blant barn og unge under 18 år. Politiet organiserer seg rundt den mindreårige personen i stedet for mot straffesaken. Saker fra flere politidistrikt blir samordnet og sakene prioriteres i rettskjeden.

Etter fylte 18 år avsluttes denne organiseringen. Straffesaker på samme person etterforskes og straffeforfølges i ulike politidistrikt. Det det er ikke er uvanlig at uoppgjorte straffesaker dukker opp under gjennomføring av dom. Dette fører til mangel på progresjon i fengselsoppholdet og uforutsigbar løslatelse

Et eksempel, en innsatt forteller:

Han ble satt i fengsel som 17 åring. Først i varetekt, deretter pådømt. Det dukket opp uoppgjorte saker i flere omganger og han ble under samme fengselsopphold pådømt til sammen 3 ganger. Dette førte til at han ikke kunne få særlig progresjon eller prøveløslatelse.

Han forteller at uforutsigbarheten bidro til at han ikke klarte å motivere seg til positiv endring. Han ruset seg mye, mye uro og vold, og han satt store deler av tiden på restriksjoner.

Innsatte satt i fengsel sammenhengende i 17 mnd og ble løslatt på endt tid, fra lukket fengsel uten en planlagt tilbakeføring. Innsatte var da 18 år gammel.

2.4.3. Bakgrunnsinformasjon om barnevernets rolle for aldersgruppen 18-22

Barnevernet har ansvar for oppfølging under 18 år og de har etter faglig vurdering og barnets ønske også ansvar for å gi oppfølging inntil fylte 23 år.

Som kartleggingen under viser har svært mange av de norske unge innsatte hatt barnevernet tungt inne i løpet av oppveksten. Videre viser kartleggingen at barnevernet som regel er fraværende så snart innsatte har nådd 18 års alder.

Det er antakelig flere grunner til at barnevernet trekker seg ut ved fylte 18 år.

I mange tilfeller ønsker den unge ikke å ha mer oppfølging, det blir sett på som en frihet å slippe å forholde seg til barnevernet lenger.

I mange tilfeller kan det tenkes at barnevernet ser det som en lettelse når barnet fyller 18 år, de har kanskje brukt opp alt de rår over av tiltak og ser ikke at de kan tilby noe mer for den unge.

Ung Ut ønsker å se på om det er hensiktsmessig at barnevernet er med i et samarbeid rundt den unge, ikke som hovedansvarlig men som en ekstra ressurs. Som deltaker i ansvarsgruppe sammen med Nav, spesialisthelsetjeneste osv. For eksempel kunne man tenke seg at barnevernets bidrag kunne vært å sørge for en mentor for innsatte.

2.4.4 Kartlegging av barnevernets oppfølging

Ung Ut foretok en kartlegging av alle under 23 år med norsk tilhørighet på en gitt dato.

Det var 27 innsatte.

18 hadde hatt vedtak av barnevernet før fylte 18 år.

9 hadde ikke hatt vedtak fram mot fylte 18 år. Av disse var noen forholdsvis nye i Norge

3 hadde fortsatt oppfølging av barnevernet etter fylte 18 år.

For noen av de utskrevne var det slik at barnevernet selv tok initiativ til å skrive 18 åringen ut. Andre opplevde at barnevernet gradvis ble borte uten at de hadde noen opplevelse av ha blitt utskrevet.

Presiserer at dette er hva innsatte svarer på spørsmål om deres erfaringer med barnevern, det er ikke gjort videre undersøkelser i hver enkelt sak.

2.4.5 Organisering av samarbeidsforsøket

Ung Ut, SaLTo i bydel gamle Oslo og Politiet på Grønland har gått sammen om et forsøk med spesielt fokus på 18 -22 åringer med tilhørighet til bydel Gamle Oslo.

Gamle Oslo er en hensiktsmessig samarbeidspart av flere grunner.

Oslo fengsel har godt samarbeid med bydel Gamle Oslo både med Nav og med SaLTo-koordinator. Det er til enhver tid stor representasjon av innsatte i aldersgruppen 18-22 fra bydelen. Bydelen har fått SaLTo-midler til forsterket oppfølging av denne målgruppen.

Grønland politi ved forebyggende avsnitt er positive til å delta i ansvarsgruppe rundt 18-22 åringer fra bydel Gamle Oslo.

2.4.6. AVTALE OM SAMARBEID

Utdrag fra møtereferat 18.02.14 med Ung Ut, Ungdomstiltaket, Salto, Politiet og Riverside..

"I tråd med prosjekt Ung Ut sine målsetninger og Saltos handlingsplan ønsker vi å forsøke en ordning med tettere samarbeid rundt innsatte mellom 18 – 22 år

Målgruppen i denne samarbeidsordningen blir innsatte med tilhørighet i bydel Gamle Oslo.

Samarbeidet følger en alminnelig modell hvor man kartlegger og kontakter aktuelle hjelpeinstanser rundt innsatte, lager IP og setter sammen ansvarsgruppe som møter i Oslo fengsel og følger innsatte tett.

Bydel Gamle Oslo har fått tildelt midler fra Salto for oppfølging av denne gruppen. Det er Riverside v/Betina Langli som har fått oppdraget og skal følge opp i praksis.

Det er vilje hos Grønland politi v forebyggende avsnitt til å ha personfokus på denne målgruppen. Politiets rolle vil være som deltaker i ansvarsgruppe rundt innsatte. Forventingen til hva politiet kan tilføre ansvarsgruppe er:

Være bindeledd/koordinere politiets anliggender mot innsatte. Bidra til mer forutsigbarhet med tanke på løslatelse, at alle saker kommer til pådømmelse osv.

- Være motivator for endring*
- Tilføre kjennskap om person/historie/familieforhold etc.*

Samarbeidet starter med en gang.

- Oslo fengsel gjennomgår innsattlisten og plukker ut innsatte i målgruppen. Disse vil få tilbud om samtale med Riverside. Oslo fengsel setter i gang arbeidet med fremtidsplan, kartlegger hjelpenettverk og inviterer til samarbeid.*
- Videre vil Oslo fengsel løpende fange opp innsatte i målgruppen og sette i kontakt med Riverside*
- Ung Ut inviterer partene til jevnlig møter for å evaluere fremdriften.*

Oslo fengsel er ansvarlige for å invitere til samarbeid i hver sak. Ansvarlige personer er

- Cathrine Moldestad for innsatte som kommer med i ungdomstiltaket*
- Siv Gaarder for de øvrige.*

Fra prosjekt Ung Ut sin side er det også ønskelig å ha et spesielt fokus på barnevernets rolle for denne målgruppen. Inntil videre kan man fra sak til sak se om det er mulig/hensiktsmessig å initiere samarbeid også med barnevernet."

2.4.7 Mål, hensikt og erfaringer så langt

- Alle innsatte i aldersgruppen 18 -22 med tilhørighet i bydel Gamle Oslo skal tilbys kontakt med bydel Gamle Oslo v/ ungdomshuset Riverside umiddelbart etter innsettelse.
- For alle innsatte i målgruppen skal det initieres og gjennomføres ansvarsgruppemøter med representant fra politiet tilstede. (med innsattes samtykke)
- Dersom det virker hensiktsmessig vil det bli gjort utspill overfor barnevernet

Målet er å se om denne samarbeidsformen er hensiktsmessig. Det legges vekt på at det ikke skal være et ressurskrevende og løserevet prosjekt, men at ordningen skal kunne implementeres i vanlig drift. Det skal være i form av alminnelig forvaltningssamarbeid. Det spesielle er at politiet blir deltakere i ansvarsgruppe for å sikre mulighet for samordning av politiets anliggender mot den innsatte. Samt i hver enkelt sak se om det er hensiktsmessig å gjøre utspill overfor barnevernet.

Erfaringer så langt: I perioden 1. mars til 1. mai har det vært 6 innsatte i målgruppen i Oslo fengsel. Samarbeidet er iverksatt rundt 4 av de innsatte. En innsatt er innlagt på Dikemark og

vil bli tilbakeført derfra. En innsatt ble av sikkerhetshensyn ikke med i prosjektet, han er ivaretatt i ungdomstiltaket. Det er gjennomført ansvarsgruppe for alle innsatte som er tilknyttet samarbeidet, politiet har foreløpig vært delaktig rundt en av sakene.

Problemstillinger med relevans for politiet som er synliggjort i de aktuelle sakene hittil:

- uforutsigbarhet mht nye straffesaker
- uforutsigbarhet mht bruk av forbud/ isolasjon
- legitimasjon, problemer med å få pass.

3. Tiltak for kompetanseheving om utenlandske innsatte

Ung Ut har i denne prosessen vært aktivt utadrettet mot samarbeidsaktørene for å hente kompetanse og ser dette som et viktig poeng i seg selv.

- det gir oppdatert og ny kompetanse
- det legger grunnlag for bedre tverretattlig samarbeid
- kriminalomsorgen gjør seg synlig på andre arenaer og bidrar til å gjøre temaer som fengsel og varetekt mer kjent for samarbeidende aktører.

Kompetanseheving om utenlandske innsatte er felles mål for prosjektene Ung Ut og Returrådgiver i fengsel. Alt arbeid med kompetanseheving i fengselet er derfor et tett samarbeid mellom disse.

3.1 Kurs i regi av Nakmi (Nasjonalt kompetanseenheter for migrasjonshelse)

Ung Ut og representant fra helseavdelingen Oslo fengsel deltok på 2 dagers ”innføringskurs i migrasjonshelse” i regi av Nakmi i november 2013.

Deltagelse i kurs om ” Interkulturell kommunikasjon” i mai 2014. Helseavdelingen, Ungdomstiltaket, sosialkonsulenter, returrådgiver og Grønland voksenopplæring er invitert som deltakere i regi av Ung Ut

3.2 Kursdager for ansatte

Ung Ut har arrangert til sammen 4 dagers kurs og har frikjøpt tjenestemenn fra to avdelinger til deltakelse.

Tema: utenlandske innsatte med spesielt fokus på unge med flyktningbakgrunn, og organisert kriminalitet.

Bidragstere på kursdagene:

Utseksjonen ved Line Ruud Vollebek -om arbeid med papirløse migranter

KoRus v Espen Freng - om rus blant utlendinger, med fokus på asylsøkere i mottak

NKVTS v. Mehdi Farsbah -om forståelse og praktisk tilnærming om flukt, eksiltilværelse, traumer og psykiske lidelser

SaLTo-koordinator i Stovner Tove Christensen -om oppfølging av unge i bydelen

Politi Aleksander Iversen -om ”barneransaken” hvor han var hovedetterforsker

Politiet ved org.krim v Børre Sandbekk -om organiserte kriminelle miljøer i Oslo

Returrådgiver Lars Martin Ørseng, om utlendingsforvaltning, utvisning, returarbeid.

Med tanke på kompetanseoverføring ble det invitert med gjester på kursdagene. Grønland Voksenopplæring og Kriminalomsorgens Utdanningscenter (KRUS) har deltatt. Som man ser i pkt 3.6 har KRUS knyttet til seg flere av de overnevnte bidragsyterne både på grunnutdanningen og i etter- og videreutdanningen.

3.3 Kompetansepåfyll til andre avdelinger i Oslo fengsel

Det er svært økonomisk ressurskrevende å ta betjenter ut av tjeneste for å gi kompetansepåfyll.

Ung Ut ønsker å prøve ut ordninger med å gi kompetansepåfyll på arenaer hvor mange betjenter allerede er tilstede.

Ukentlige planmøter i avdelingen (fast tid ca 1- 2 timer hver uke) kan i noen grad brukes til korte innlegg om aktuelle temaer. Det er i første omgang hensiktsmessig å prøve ut dette i ”fokusavdelingene”

- Returrådgiver har gjennomført 30 minutters innlegg om utvisning i planmøtetid for fokusavdelingene.
- Plan om å bruke planmøtetid på fokusavdelingene en gang pr mnd til kompetansepåfyll. Tema både om utenlandske innsatte og generelt om tilbakeføringsarbeid.
- Når man har samlet erfaringer om en slik ordning, ønsker Ung Ut å tilby et opplegg for dette til andre avdelinger i Oslo fengsel.

Ung Ut ser også på mulighet for å bruke noe av oppsatt ”øvingstid” for betjentene for faglig påfyll. Tradisjonelt innkalles betjenter til øvingstid for å få kompetanse eller trene på ferdigheter som vedrører sikkerheten i fengselet. For eksempel kurs i bruk av kølle, øvelse i håndtering av fangeopptøyer eller lignende. Ung Ut ønsker å se på om noe av denne tiden kan brukes til kompetansepåfyll av mer tilbakeføringsfaglig karakter.

3.4 Kompetanseheving til interne samarbeidspartnere

- Returrådgiver har hittil hatt innlegg om utvisning og returarbeid for Ungdomstiltaket og for Psykiatrisk fagteam i Oslo fengsel. Det er plan om å ha tilsvarende opplegg for Grønland voksenopplæring.
- Ung Ut har invitert interne samarbeidspartnere til deltakelse på eksterne kurs (se punkt 3.1)

- Grønland Voksenopplæring og Ung Ut er i dialog om et samarbeid rundt kompetanseheving om utenlandske innsatte for deres ansatte.

3.5 Trekantsamtaler – veiledning i enkeltsaker

Ung Ut tilbyr trekantsamtaler med utenlandske innsatte i fokusavdelingene. Det er lite kompetanse om tilbakeføringsarbeid for utenlandske innsatte og mye ny kompetanse samles og overføres i løpet av trekantsamtalene.

3.6 Kompetanseoverføring om utenlandske innsatte i kriminalomsorgen utover Oslo fengsel

KRUS v/ etter og videreutdanningsavdelingen ønsker å gjøre bruk av NKVTS/Korus, returrådgiver og Ung Ut i Krus sin årlige konferanse om utenlandske innsatte, og bidrar dermed til at kompetansen overføres i kriminalomsorgen.

KRUS v/ grunnutdanningen har benyttet bidragsyttere i Ung Ut til undervisning om utenlandske innsatte. Returrådgiver og betjenten som deltok i dialogverksted er engasjert til undervisning for førsteårs aspiranter om utenlandske innsatte i fengsel.

4 Tiltak for å bedre samarbeidsstrukturer

Ung Ut skal bidra til konstruktivt samarbeid og etablere samarbeidsrutiner med samarbeidsaktørene. Oslo fengsel har flere av samarbeidsaktørene også innenfor fengselet, som importerte tjenester. De viktigste importerte tjenestene med tanke på tilbakeføringsarbeid er Grønland voksenopplæring som har ansvar for fengselsundervisningen, Nav-Stat som har sin egen rådgiver knyttet opp mot fengselet. Helseavdelingen (helsetjenesten i bydel Gamle Oslo) og Psykiatrisk poliklinikk(Ullevål universitetssykehus).

Det er viktig å vedlikeholde og videreutvikle samarbeidet med de importerte tjenestene parallelt med å knytte seg nærmere til samarbeidsaktørene ute.

4.1. Deltakelse i prosjektgruppe ”Samarbeid mellom skole og arbeidsdriften i Oslo fengsel”

Ung Ut deltar i prosjektgruppe for utvikling av samarbeid mellom Grønland Voksenopplæring og arbeidsdriften i Oslo fengsel. Et mål med samarbeidet er at verksdriften så langt som mulig legger opp sitt tilbud etter læreplan. På den måten kan innsatte få mulighet til å få dokumentasjon på opparbeidet kompetanse.

Ung Ut ønsker å bidra til at skole og arbeidstilbud i fengsel tilrettelegges med tanke på målgruppen i prosjektet, med spesielt fokus på utenlandske innsatte. At innsatte for eksempel kan gis kompetanse som kan komme til nytte ved tilbakeføring til hjemland.

4.2. Studieturer

Ung Ut har arrangert to studieturer for å få kunnskap og inspirasjon til utvikling av sysselsettingstilbud for utenlandske og unge innsatte.

Oslo fengsel er en stor organisasjon og det er lite rom i hverdagen for å bli kjent på tvers av de interne virksomhetene. Arrangementer med tverrfaglig deltakelse er en arena for å bli bedre kjent og bidrar til å styrke samarbeidet.

- Besøk på Arbeidsinstituttet i Buskerud (AIB)

Vi ønsket å få innblikk i hvordan AIB bruker positiv psykologi og metoden Appreciative Inquiry (AI) med gode resultater for ungdom som er sårbare for drop-out.

15 ansatte deltok. Deltakerne var fra Grønland Voksenopplæring, arbeidsdriftens verksteder, avdelingsbetjenter, ungdomstiltaket, Nav sin representant i fengsel og sosialkonsulent.

- Besøk på Kongsvinger fengsel

Vi ønsket å se hvordan Kongsvinger har tilpasset sitt skole- og arbeidstilbud til utenlandske innsatte. 10 ansatte fra Grønland voksenopplæring, verkstedene i Oslo fengsel samt sosialkonsulent deltok.

4.3. Samarbeidsavtale mellom Grønland Voksenopplæring, Kuben og Etterstad videregående skoler

Det er avtale om samarbeid mellom lærere, rådgivere og andre ressurser ved disse tre skolene.

Ung Ut ønsker å se på mulighet for at dette samarbeidet også kan omhandle minoritetsrådgivertjenesten ved nevnte skoler. Se punkt 2.3 Dialogverksted.

4.4. Samarbeid med UDI – prosjekt ”Samhandling og sikkerhet i mottak”

Asylmottak opplever stadig at det kommer løslatte fra fengsel eller utskrevne fra psykiatri/rusbehandling uten at det er planlagt på forhånd. Dette er en sikkerhetsrisiko for ansatte og beboere på mottakene.

UDI har prosjektet ”Samhandling og sikkerhet i mottak” hvor Vegar Enget er prosjektleder. Prosjektet vil sikre planlagt og forutsigbar overføring til asylmottak for bl.a innsatte som løslates fra fengsel.

Enget har vært på besøk i Oslo fengsel, han har informert om sitt prosjekt på tilbakeføringskoordinator samling i region Øst og han har fått kontaktperson i KDI

Enget har utarbeidet en rutinebeskrivelse for hvordan kommunikasjon og planlegging bør foregå.

Ung Ut tar rutinebeskrivelsen med i kompetanseheving om utenlandske innsatte i fengselet.

5. Tiltak for informasjonsutveksling med samarbeidspartnere

5.1. SaLTo-nettverket

Ung Ut deltar fast på møter i SaLTo-nettverket.

Oppdaterer nettverket på hvor mange under 23 år som sitter i Oslo fengsel fordelt på bydel. Ung Ut har hatt innlegg om prosjektet på SaLTomøte to ganger. I august 2013 hvor prosjektet og Oslo fengsel ble presentert, samt i februar 2014 med en oppdatering på prosjektet samt informasjon om samarbeidsforsøket mellom Ung ut, Gamle Oslo og Grønland politi

5.2. Samarbeidsavtaler – møter med fengselet

Tilbakeføringskoordinator initierer og vedlikeholder samarbeidsavtaler med bydelene i Oslo.

I forbindelse med dette arrangeres jevnlig samlinger med representanter fra bydelene.

Dette er arena for gjensidig informasjonsutveksling og bidrar til at for eksempel temaet varetekt blir mer belyst.

Samlingene er godt representert, ved siste samling møtte 12 av 15 bydeler.

5.3. Returrådgiver-prosjektet

I prosjektet vil det utvikles samarbeidsformer mellom kriminalomsorgen, UDI og PU.

Det legges til rette for tverretattlig samarbeid i referansegruppen til prosjektet, hvor også problematikk rundt varetekt og fengsel blir belyst.

5.4. KoRus (Kompetansesenter-rus)

Møte med KoRus- Oslo for gjensidig informasjon.

Ung Ut har benyttet ressurser fra KoRus til kompetanseheving for ansatte i fengselet. Som følge av dette har også KRUS knyttet kontakt med KoRus for videre samarbeid

5.5. Uteseksjonen

Møte med uteseksjonen for gjensidig informasjon.

Avdelingsleder i uteseksjonen, Pål Grav, er deltaker i Ung Ut, arbeidsgruppen og kjenner dermed prosjektet godt.

Ung Ut har benyttet Line Ruud Vollebæk til kompetanseheving for ansatte i fengselet.

5.6. Stovner politi fagkonsulent

Har vært på omvisning og fått informasjon om Ung Ut prosjektet og fengselet.

Avtalt å organisere gjenbesøk på Stovner politistasjon for å informere andre ansatte der om prosjektet og om utfordringer knyttet til varetekt.

5.7. Kompetanseløftet på KRUS (Kriminalomsorgens Utdanningscenter)

”Kompetanseløftet” er en flerårig satsning i kriminalomsorgen som skal gi en generell kompetanseoppdatering for alle som har vært ansatt i kriminalomsorgen i 5 år eller mer. Prosjektmedarbeider i Ung Ut har hatt foredrag om ”Tilbakeføringsarbeid” på ”Kompetanseløftet” for to kull i løpet av prosjektperioden. Fokus på bl.a. tilbakeføring av varetektsinnsatte og utenlandske innsatte.

6. Kompetanseutvikling og bakgrunns litteratur

6.1. Kurs:

UDI – Outreach-seminar
UDI- To dagers kurs for returrådgivere i mottak
UDI – div frokostseminarer
Nakmi – To dagers innføringskurs i migrasjon og helse
FOKO- konferanse
Strafferettskonferanse

6.2. Faglitteratur:

- ”I bakvendtland” -
- ”Sinte Unge menn” – Arne Klyve

6.3. Rapporter:

- ”Oppsøkende sosialt arbeid i et internasjonalt gatemiljø” – Line Ruud Vollebæk, KoRus og Uteseksjonen
- ”Fri- metode som følger innsatte fra fengsel ut til bolig, jobb og nettverk” – Kirkens bymisjon og Husbanken
- Evaluering av Brobyggerprosjektet - NIBR og KRUS.
- ”Løslatt og hjemløs” – NIBR og KRUS
- ”Freeland” – ventefasen, rus og livsinnhold – KoRus og Velferdsetaten
- ”Overgang fra fengsel til frihet – løslatelse av unge med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn” – KRUS
- ”Veien videre – en mappe om bolig, tiltak og sosiale nettverk” – Maren Riis, ”Tiltak overfor gjengangere” (TOG) Oslo friomsorg/Oslo fengsel
- KoRus årsrapport 2013
- SaLTo handlingsplan 2014 -2017

7. Sammendrag

Det følgende er et sammendrag av prosessene i Ung Ut med utgangspunkt i målsetningene for prosjektet. Tiltakene refererer til punktene i årsrapporten og det er satt opp hvilke av samarbeidsaktørene som vil finne tiltakene mest relevant for sin virksomhet.

* Målsetning: Alle som løslates fra Oslo fengsel skal være sikret nødvendig oppfølging enten i Norge eller i hjemlandet.

Tiltak:

Tilbakeføring for norske innsatte:

- Punkt 2.1 Fokusavdeling – *for å styrke strukturert tilbakeføringsarbeid i fengselet*
- Punkt 2.4 Samarbeidsforsøk Bydel Gamle Oslo og Politi- *For å sørge for tidlig etablering av ansvarsgruppe, invitere politi og barnevern inn som samarbeidspartnere i ansvarsgruppe.*
- Punkt 2.3 Dialogverksted – *for å bidra til integrering i det norske samfunn og lovlydig tilværelse.*

Spesielt for tilbakeføring av utenlandske innsatte:

- Punkt 2.2 Returrådgiver – *for å etablere samarbeid med utlendingsforvaltningen og utvikle metode for returmotiverende samtaler,*
- Punkt 2.1.3 Fokusavdeling: Erfaringsgrunnlag *for å utvikle metode for kontaktbetjent/tilbakeføringsarbeid med utenlandske innsatte*
- Punkt 4.1 Deltakelse i ”Prosjekt samarbeid skole/fengsel” – *for å tilpasse arbeids/skoletilbud til målgruppen slik at utenlandske for eksempel kan få kompetanse som er nyttig i hjemland*

Nyttig for: Husbanken, Arbeid og velferdsdirektoratet, UDI, Politidirektoratet, Bufdir, IMDi, Fylkesmannen i Hordaland

*Målsetning: Øke kompetansen i fengselet om utenlandske innsatte

Tiltak:

- Punkt 2.1.3 Fokusavdeling - *Ung Ut gjennomfører trekantsamtaler med utenlandske innsatte for å belyse problemstillinger og utvikle kompetanse*
- Punkt 3.2 Kursdager for betjenter – *Ny kompetanse om aktuelle tema*
- Punkt 2.2.3 Returrådgiver- *utvikler og overfører kompetanse om utlendingsforvaltning og returarbeid.*
- Punkt 3.1 Deltakelse på kurs i regi av Nakmi, NKVTS og andre eksterne samarbeidspartnere – *for å få ny og oppdatert kompetanse om aktuelle tema.*

- Punkt 3.3 og 3.4 Påfyll til avdelingene og interne samarbeidspartnere med korte tilpassede foredrag om utledningsrett/utlendingsforvaltning og andre relevante tema

Nyttig for :UDI, Politidirektoratet, IMDi, Arbeid og velferdsdirektoratet, Helsedirektoratet, Fylkesmannen i Hordaland

*Målsetning: Kunnskapsoverføring om varetektsinnsatte til ansatte i kriminalomsorgen og samarbeidspartnere.

Tiltak:

- Punkt 5.1 Deltakelse SaLTo-nettverket – arena for å spre kunnskap om fengsel og varetekt til SaLTokoordinatorer og forebyggende politi i Oslo
- Punkt 5.2 Vedlikehold av samarbeidsavtaler mellom fengselet og bydelene i Oslo – halvårlige samlinger er en god arena for å gjøre problemstillinger rundt fengsel og varetekt kjent for Nav (kommunaldelen)
- Punkt 5 Møter med samarbeidspartnere – kontinuerlig initiativ overfor samarbeidspartnere, invitere til besøk og omvisning. Takke ja til invitasjoner om deltakelse på ulike arenaer.

Nyttig for: Alle samarbeidende aktører i Ung Ut

*Målsetning: Bidra til konstruktivt samarbeid med samarbeidsaktørene om denne gruppen innsatte, samt etablere samarbeidsrutiner

Tiltak:

Eksterne samarbeidsaktører:

- Punkt 2.4 Samarbeidsforsøk med Bydel Gamle Oslo og Politiet om 18-22 åringer. – Invitere politi og barnevern inn i ansvarsgrupper.
- Punkt 2.2 Returrådgiverprosjektet – for å etablere samarbeid med UDI, PU og politidistriktene
- Punkt 5.1 Deltakelse SaLTo-nettverket - legger grunnlag for godt samarbeid med saltokoordinatorer og forebyggende politi i Oslo
- Punkt 5.2 Vedlikehold av samarbeidsavtalene med bydelene – legger grunnlag for godt samarbeid med Nav, kommunaldelen, i Oslo

Utvikling og vedlikehold av samarbeidet med de importerte tjenestene i Oslo fengsel

- Punkt 4.1 Grønland Voksenopplæring: Deltakelse i "prosjekt samarbeid skole/fengsel". Samarbeid om dialogverksted. Felles kurs og studieturer. Samarbeid om kompetanseløft om utenlandske innsatte
- Punkt 4 -Nav Stat : Vedlikeholde et godt samarbeid med NavStat sin konsulent i Oslo fengsel, deltakelse på felles kurs og studieturer. Jevnlige møter med innholdsavdelingen i Oslo fengsel
- Punkt 4 –Helseavdelingen: Deltakelse på felles kurs

Nyttig for: Alle samarbeidende aktører i Ung Ut

8. Veien videre

Ung Ut har i løpet av det første året igangsatt en del prosesser for å nå målene i prosjektet. De prosjektorganiserte prosessene fokusavdeling, returrådgiverprosjektet, dialogverksted og samarbeidsforsøket med Bydel Gamle Oslo/Politiet vil forhåpentlig bringe erfaringer og bidra til utvikling av nye rutiner og samarbeidsformer.

Ung Ut har planer og ideer for en eventuell videreføring av prosjektet, og vil kort presentere noen av dem her, i tilfeldig rekkefølge.

- Implementering av gode rutiner for strukturert tilbakeføringsarbeid fra fokusavdelingene til øvrige avdelinger i Oslo fengsel.
- Videreutvikling og implementering av "Dialogverksted" i Oslo fengsel
- Omsette funn og erfaringer i returrådgiverprosjektet i rutiner for samarbeid og daglig drift. For eksempel sørge for at alle utenlandske innsatte blir kartlagt og registrert mht utlendingsstatus allerede ved innsettelse.
- Utarbeide metode for kontaktbetjent/tilbakeføringsarbeid med utenlandske innsatte – med fokus på forutsigbarhet i utlendingssaken og motivering til retur.
- Rette innsatsen mot mottaksavdelingene i Oslo fengsel – utvikle rutiner for å sikre tidlig kartlegging og etablering av kontakt med hjelpeapparatet. Ha en målsetning om at alle, også de med kort sittedid, har etablert kontakt med en person i hjelpeapparatet som han kan forholde seg til ved løslatelse. Ha utgangspunktet at alle skal ha en "Lapp i lomma" ved løslatelse med kontaktinformasjon
- Arrangere konferanse med tema innenfor varetekt hvor det inviteres bredt fra samarbeidsaktørene.
- Iverksette plan for kompetanseheving for flere ansatte/ avdelinger og samarbeidspartnere om utenlandske innsatte.
- Undersøke mulighet for mentorordning - med tanke på samarbeid med barnevernet

Bakgrunn for ideen: I Danmark er mentorordning satt i system for unge opp til 25 år. De kan vise til gode resultater, tiltaket virker kriminalitetsforebyggende. (Ministerialtidende nr 17, direktoratet for kriminalomsorgen i Danmark). I Danmark er det kriminalomsorgen som administrer tilbudet, og det er tilrettelagt som en ordning for domsinnsatte som løslates med møteplikt for friomsorgen. For varetektsinnsatte ville det ikke være hensiktsmessig om slik ordning administreres av kriminalomsorgen, nettopp fordi tilknytning til kriminalomsorgen i varetektsperioden er svært uforutsigbar.

Barnevernet bruker mentor/støttekontakter i tiltak overfor barn og unge. Kunne barnevernet brukt dette i større grad overfor 18 -22 åringer som havner i fengsel?

Dette er kostnadskrevenende og det kan være mange hinder for slik ordning. Det er ikke gjort utspill overfor barnvernet verken lokalt eller sentralt om samarbeid rundt dette. Ung Ut ønsker likevel å dyrke ideen videre fremover, blant annet ved et planlagt studiebesøk i København for å se hvordan mentorordningen der fungerer i praksis.

Vedlegg:

Oversikt over utgifter i prosjekt Ung Ut i hele prosjektperioden

Utgifter til lønn:		596.862,-
Reise- og diettutgifter:		
Studietur til København for arbeidsgruppen:		32.438,-
Studietur til Kongsvinger/ Arbeidsinstitutt :		2.044,-
Frikjøp av betjenter:		
To avdelinger, 4 hele dager. Ca 10.000 pr dag	ca	40.000,-
Frikjøp av betjent til Dialogverksted/undervisning:	ca	10.000,-
Kursavgifter og kostnader til arrangement av kurs:		
Kursavgifter til eksterne kurs for Ung Ut		6.894,-
Kursavgifter, eksterne kurs for betjenter/samarbeidspartnere:		8.800,-
Honorar til eksterne foredragsholdere		7.000,-
Kostnader til 4 kursdager for betjenter		11.024,-
Utgifter til gjennomføring av Dialogverksted:		1.018,-

Oppsummert:

Utgifter til lønn:	596.862,-
Utgifter til kurs, foredrag osv:	69.218,-
Utgifter til frikjøp av betjenter:	50.000,-
(Summen for frikjøp er ikke eksakt, må regnes ut i etterkant.)	